

فرهنگ‌نگاری در زبان عربی

(از نظریه تا کاربرد)

تألیف

دکتر علی القاسمی

ترجمه

دکتر علی اکبر فراتی

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

معصومه ابوالحسنی

شماره مسلسل ۹۳۹۲

شماره انتشار ۳۹۰۷

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	قاسمی، علی، ۱۹۴۰-م. Qasimi, Ali
عنوان قراردادی	: المعجمیه العربیه بین النظریه و التطبيق. فارسی
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ‌نگاری در زبان عربی (از نظریه تا کاربرد) / علی القاسمی؛ ترجمه علی‌اکبر فراتی، معصومه ابوالحسنی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۹۳ ص.
فروست	: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۹۰۷.
شابک	: 978-964-03-7150-3
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۹۱] - ۲۹۳.
موضوع	: زبان عربی -- واژه‌نامه‌نویسی
شناسه افزوده	: فراتی، علی‌اکبر، ۱۳۶۰- مترجم
شناسه افزوده	: ابوالحسنی، معصومه، ۱۳۵۹- مترجم
شناسه افزوده	: دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۷ م ۶۰۴۱ ق ۶۶۱۱ / PJ
رده‌بندی دیویی	: ۴۹۲/۷۳۰۲۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۱۳۲۰۲

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

ISBN:978-964-03-7150-3

9 789640 371503

عنوان: فرهنگ‌نگاری در زبان عربی (از نظریه تا کاربرد)

تألیف: دکتر علی القاسمی

ترجمه: دکتر علی‌اکبر فراتی - معصومه ابوالحسنی

ویرایش ادبی: فرشاد رضوان

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجمان است»

بها: ۲۱۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش می‌مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press @ ut. ac. ir - تارنما: http://press.ut.ac.ir

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

مقدمه مؤلف.....	ج
فصل اول: مباحث نظری.....	۱
معجم و قاموس	۱
ویژگی‌های بارز فرهنگ‌نگاری عربی	۱۶
چینش مدخل‌ها در لغتنامه‌های عربی	۴۰
مسئله معنا در لغتنامه عربی	۶۴
بررسی تعبیرهای اصطلاحی و سیاقی در لغتنامه عربی.....	۸۳
لغتنامه عربی خاص گویشوران غیرعرب.....	۱۱۰
انتظارات ما از لغتنامه‌های عربی خاص گویشوران غیرعرب چیست؟	۱۲۸
آیا فرهنگ گفتاورد نوعی لغتنامه محسوب می‌شود؟	۱۳۷
فرهنگ‌های گفتاورد و تکنیک‌های نگارش آن.....	۱۴۷
فرهنگ‌های تخصصی عربی و سهم آنها در انتقال فناوری	۲۰۱
لغتنامه عربی و مشکلات مترجمان در سازمان‌های بین‌المللی.....	۲۱۲
فصل دوم: مباحث تطبیقی.....	۲۲۳
اصول جدید فرهنگ‌نگاری در لغتنامه مورد.....	۲۲۳
مترجم و لغتنامه دوزبانه (براساس لغتنامه المنهل)	۲۳۹
عبدالرزاق کاشانی و سهم او در پیشرفت فرهنگ‌نگاری عربی	۲۶۶
اختصار لغتنامه‌ها: اهداف و تکنیک‌های آن.....	۲۸۰
منابع.....	۲۹۵

مقدمه مؤلف

پژوهش‌های گردآمده در این کتاب جنبه‌های مختلف نظری و کاربردی فرهنگ‌نگاری را بررسی می‌کند. بیشتر این پژوهش‌ها در سمینارهای تخصصی بین‌المللی و عربی برگزار شده در تونس، عربستان، سریلانکا، فنلاند، کویت، مصر، مراکش و آمریکا مطرح و عرضه شده است. پس برخی از آنها در اصل به زبان انگلیسی نوشته و سپس به عربی ترجمه شده است. بنابراین مشاهده می‌کنیم که بیشتر منابع و مراجع این پژوهش‌ها خارجی هستند و از تقویم میلادی در آنها استفاده شده است. بیشتر این پژوهش‌ها در اسناد علمی سمینارهای مذکور منتشر شده است. علاوه بر این، مجله "اللسان العربی" که از سوی دفتر هماهنگی سازمان عربی تربیت، فرهنگ و علوم (الکسو) منتشر می‌شود این پژوهش‌ها را برای بار دوم به چاپ رسانده است. این مجله اگر تنها مجله تخصصی فرهنگ‌نگاری، اصطلاح‌نگاری و تعریف نباشد، نخستین مجله در این زمینه است.

گاهی در خلال این پژوهش برخی عنوان‌های فرعی نظیر مدخل‌ها، چینش، داده‌های صرفی و داده‌های معنایی، تکراری به نظر می‌رسد اما محتوای این عناوین فرعی و تکراری متناسب با موضوع تغییر می‌یابد. برای مثال لغتنامه‌های یک‌زبانه و دوزبانه، فرهنگ‌های مخصوص به گویشوران غیرعرب و فرهنگ‌های گفتاورد، همگی شامل مدخل، چینش و داده هستند، اما نحوه بررسی هر یک با دیگری متفاوت است. البته این مطلب، تکراری بودن برخی پژوهش‌ها را نفی نمی‌کند، زیرا این پژوهش‌ها از سویی ابعاد یک موضوع را (که همانا فرهنگ‌نگاری است) بررسی می‌کند و از سویی در بازه‌های زمانی پراکنده فراهم آمده است؛ و رب إفادة فی إعادة.

به گمان بنده گردآوری این پژوهش‌ها در یک کتاب، اطلاع از آنها را میسر کرده و به نیازهای دانشجویان علوم زبانی، واژه‌شناسی و اصطلاح‌شناسی پاسخ می‌گوید. همچنین این کتاب گام‌های عملیاتی و ضروری لازم برای تصنیف و نگارش یک لغتنامه خوب را برای نگارندگان فرهنگ‌های عمومی و تخصصی فراهم می‌آورد. والله ولی التوفیق.

علی القاسمی

ساحل هرهوره - رباط، شعبان ۱۴۲۱ / نوامبر ۲۰۰۰